بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان
بەناوی گەلەوە
ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بە حوکمی برِگە(1)لە ماددەی (56) لە یاسای ژمارە (1) ی سالّی (1992) ی هەموار کـراوو، لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ئەنجومەنی نشـتمانیی کوردسـتان — عێراق لە دانیشتنی ژمارە (21)ی رۆژی (2007/5/30) ی خۆیدا، برِیاری دانـانی ئـەم یاسـایەی خوارەوەی دا:

یاسای ژمارە(15)ی سالّی / 2007
یاسای وەزارەتی تەندروستی لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لـەم زاراوانەی خوارەوە،ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە:

یەکەم : هەرێم : هەرێمی کوردستان ـ عێراق .

دووەم : ئەنجومەنی وەزیران : ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستانی عێراق.

سێیەم : وەزارەت : وەزارەتی تەندروستی هەرێم.

چوارەم : وەزیر : وەزیری تەندروستی هەرێم .

پێنجەم : **بریکاری وەزارەت** : بریکاری وەزارەتی تەندروستی.

شەشەم : **ئەنجومەن** : ئەنجومەنی راوێژکاری وەزارەت.

حەوتەم : **دەستە** :دەستەی بالاّی عیادەکانی پزیشکی میللی و راوێژکاری.

ئامانج و ئەرکەکانی وەزارەت

ماددەی دووەم:

وەزارەت ئەم ئەرکانەی خوارەوەی دەکەوێتە ئەستۆ.

یەکەم : ئامادەکردنی ئەو پێداویستییانەی کـە مـافی شـیاوی تەندروسـتی تـەواو بـۆ هاوولاّتیـان دەستەبەر دەکات لـەلایەنی جەستەیی وئەقلّی ودەروونییەوە لـەگەلّ گرنگی پێدانیان.

دووەم : دامەزرانـدن وبـەڕێوەبردن وبـەدوا داچـوونی یەکـە تەندروسـتیەکانی خـۆ پاراسـتن وچارەسەرکردن وپەرەپێدانیان لـە هەرێمدا.

سێیەم : بایەخدان بە خزمەتگوزاری چاودێری بەرایی تەندروستی لـەوانەش چـاودێری دایکایـەتی ومنداڵان وتەندروستی قوتابخانەیی وتەندروستی خێزان وپیرییەتی.

چوارەم : بەربەرەکانی کردنی نەخۆشیە درمەکان وکۆنترۆل کردنیان وڕێگەگرتن لە هاتنیان لـە دەرەوەی هەرێم بۆ ناوەوەی وبە پێچەوانەوەش، بەربەستکردنی بڵاو بوونەوەیان لە نێـو خاك وئاو و هەوای هەرێمدا.

پێنجەم : هەماهەنگی کردن لـەگەڵ وەزارەتی ژینگەدا لە پێناوی پاراستنی ژینگـەو باشـکردنی و پەرەپێدانی و پاراستنی بنەماکانی وکارکردن لە پێناوی بەربەستکردنی پیسبوونی.

شەشەم : هەماهەنگی کردن لـەگـەڵ وەزارەتـی کـار و کاروبـاری کۆمەڵایـەتی دا لـە پێنـاوی بایەخدان بە تەندروستی وسەلامەتی کرێکـاران لـە پرۆژەکـانی کـار و بەرزکردنـەوەی ئاستی تەندروستییان لە مەترسی نەخۆشی پیشە و بریندار بوون لە کاتی ئیشدا، لـەگـەڵ دانانی بەزەفکاریی وهەل ومەرجی تایبەت بۆیان و دابـین کردنـی سـەلامەتی لـە شـوێنی کاردا وچاودێری پیادەکردنی ئەو بەرزەفتکار و هەل و مەرجانە.

حەوتەم : بڵاوکردنەوەی هوشیاریی تەندروستی لە ناو هاووڵاتیاندا بـە هاریکـارێکردن لـەگـەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بـە ڕێگـەی هـەموو هۆیـەکی ڕاگەیانـدنی بیسـتراو و بینـراو و خوێندراوە.

هەشتەم : دابین کردنی داودەرمان و پێویستیەکان و کەل وپەلی پزیشکی هەمـەجۆری پێویسـت بۆ پێشکەش کردنی خزمـەتگوزاری پزیشـکی وخۆپاراسـتن وچارەسـەرکردن، لـەگـەڵ سەرپەرشتی کردنی عیادە میللییەکان و دابـین کردنـی ئـامێری پزیشـکی پێویسـت بـۆ پەککەوتەکان وکردنەوەی تاقیگەی پزیشکی.

نۆیەم : ئامادەکردنی کادیری تەندروستی وپیشەیی یارمەتیدەر و بەرزکردنـەوەی ئاسـتی شـیاوی کارمەندان لـە کەرتی تەندروستی وپەرەپێـدانی لێکۆڵینـەوەی تەندروسـتی و فێرکردنـی پزیشـکیی بـەردەوام وهانـدانی لێکۆڵینـەوەی زانسـتی لـە بـوارە هەمـە جوارەکـانی تەندروستیدا.

دەیەم : ڕێکخستنی کاری پیشە پزیشکی وتەندروستی یەکان و سەلامەتی پیشـەیی بەهەماهـەنگی کردن لـەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان وچاودێری کردنیان.

یانزدەیەم : چاودێری کردنی خاوەن پێویستییە تایبەتییەکان لەلایەنی تەندروسـتی و جەسـتەیی و ئەقڵی یەوە.

دوازدەیەم : سەرپەرشـتی کردنـی دروسـتکردن وهێنـانی داودەرمـان بـەپێی پێـوەری پێویسـتی پزیشکی وچاودێری کردنی.

سیازدەیەم : کـارکردن لـە پێنـاوی گـۆڕینی سیسـتەمی ئێسـتای تەندروسـتی بـە سیسـتەمێکی هاوچەرخی تەندروستی بە شێوەیەکی وا کە لـەگەڵ پەرەسەندنی کۆمەڵگای کوردسـتانی و توانای دارایی بەدەست هاتوودا بگونجێت.

چواردەیەم : پشتگیریی کردنی کـەرتی تایبـەتی پزیشـکی تـا بەشـداری لـە پێشـکەش کردنـی خزمەتگوزاری چارەسەرکردندا بکات بۆ سـووککردنی بـارگرانی دارایـی و هونـەری لەسەرشـانی دەزگـا تەندروسـتیە فەرمیـەکان و بخرێنـە بـەر سەرپەرشـتی وچـاودێری وەزارەتەوە.

پانزدەیەم :کارکردن لە پێناوی دابین کردنی پێویستی پزیشکی بۆ بەرەنگار بوونەوەی کارەسات بە هەموو جۆرە کانیەوە، ئەمەش بە هەماهەنگی لـەگەڵ لایەنـە پەیوەندیـدارەکانی دیکـە دەبێت.

شانزدەیەم : ڕێکخستنی کاری پزیشکی دادی لە هەرێمدا بە پێی یاسـا وبەرزکردنـەوەی ئاسـتی شیاوی کارمەندانی.

حەڤدەیـەم : کـارکردن لــە پێنـاوی دروسـتکردنی تاقیگــەی پێشـکەوتووی تەندروسـتی بـۆ دەسنیشانکردنێکی زوو بۆ نەخۆشییە گرانەکان ودابین کردنی (حجـری تەندروسـتی) و بەربەرەکانی نەخۆشیە درمەکان و چاودێری کردنی پەتاکان.

هەژدەیەم : سەرپەرشـتی کردنـی کـاری پزیشـکەکان ویارمەتـدەرەکانیان لــە عیـادە پزیشـکیە تایبەتەکان و عیادە میلـلیە فەرمییەکان.

نۆزدەیەم : گرنگی دانێکی تایبەت بە تەندروستی لادێ وگەیاندنی خزمەتگوزاریی پزیشکی بۆی و کارکردن بۆ دروستکردنی نەخۆشخانە لە قـەزاو ناحیـەکان وکردنـەوەی مەڵبەنـدی پزیشکی لە لادێکاندا و دابین کردنی تیپی تەندروستی گەڕۆك.

بیستەم : دابین کردنی سەیتەرەی نەوعی کارا لەسەر داودەرمان بە هاوکاری کردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکاندا و دانانی مەرجی بەرزەفتکار بۆ هێنانی داودەرمان لە سەرچاوەی باوەڕ پێکراوی جیهانی و بەرزەفتکردنی فرۆشتنی داودەرمان، بە جۆرێکی وا کە هەر لە دەرمانخانە و مەزخەری مۆڵەتپێردراوی دەرمان بفرۆشرێ.

بیست ویەکەم : گرنگی دانی تەندروستی بەو ناوچانەی کە تووشی پرۆسەکانی ئەنفال وبوردومانی کیمیایی وجینۆساید بوون.

بیست ودووەم : کارکردن لە پێناوی دابین کردنی (بیمی) تەندروستی بۆ هاووڵاتییان وگرنگی دان بە ئاسایشی خۆراك ودەرمانی ئینسانی بەهەماهەنگی کردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان ودۆزینەوەی ئالیەتی چاودێری شیاوی داودەرمان بۆ بەکارهێنان.

بیست وسێیەم : پشتگیریی کردنی پزیشکە تازە دەرچووەکان وکردنەوەی خولی شیاندنی بەردەوام بۆیان و ناردنی نێردەی پزیشکی بۆ دەرەوەی هەرێم بیان گرێتەوە وماوەیان بدرێ تاکو خوێندنی پسپۆڕییان تەواوبکەن.

پێکهاتەکانی وەزارەت

ماددەی سێیەم : وەزارەت لەم پێکهاتانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی باڵای وەزارەتە وبەرپرسە لە بەڕێوەبردنی کارەکانیاندا وسەرپەرشتی وچاودێری کردنی چالاکیەکانی و لەوەوە ئەو بڕیارو فەرمان ورێنماییانە دەردەچن کە پەیوەندیان بە ئەرکەکانی وەزارەت وپێکهاتەکانی ودەسەلات وهەموو کاروبارە هونەری و دارایی وکارگێری ورێکخستن وبە پێی حوکمەکانی یاسا هەیە ولەبەردەم ئەنجومەنی وەزیران بەرپرسە بەو ناوەی کە ئەندامێکی هاوکارە لەو ئەنجومەنەدا وبۆی هەیە هەندێ لە دەسەلاتەکانی بدات بە بریکاری وەزارەت یا بەڕێوەبەرە گشتیەکان یاخود هەر کەسێکی لە وەزارەتدا بە شیاوی دەزانێ.

دووەم : بریکاری وەزارەت : یارمەتی وەزیر دەدات لە ئاڕاستەکردنی کاروباری وەزارەت و سەرپەرشتی کردنی کاروباری وەزارت لە چوارچێوەی ئەو دەسەلاتەی کە لەلایەن

وەزیرەوە پێی دەدرێ و دەبێ بڕوانامەی پسپۆڕی بەرایی زانكۆی هەبێت و خاوەن شارەزایی كارامەیی بێت لە كارەكەیدا.

سێیەم : نووسینگەی وەزیر : فەرمانبەرێك سەرۆكایەتی دەكات و بەڕێوەی دەبات بە پلەی بەڕێوەبەر كە بڕوانامەی بەرایی زانكۆی هەبێت و چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

چوارەم : نووسینگەی بریكاری وەزارەت : فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر سەرۆكایەتی دەكات بەڕێوەی دەبات كە بڕوانامەی بەرایی زانكۆی هەبێت و چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

پێنجەم : ڕاوێژكاران : ژمارەیان لە چوار ڕاوێژكار زیاتر نابێ و دەبێ بڕوانامەی بەرایی زانكۆیان هەبێت خاوەن شارەزایی و كارامەیی بن لە كارەكانیاندا.

شەشەم : بەڕێوەبەرایەتی گشتی كاروباری كارگێڕی و دارایی : بەڕێوەبەرێكی گشتی سەرۆكایەتی دەكات كە بڕوانامەی بەرایی زانكۆ هەبێت و خاوەن شارەزایی و كارامەیی و پسپۆڕ بێت.

حەوتەم : بەڕێوەبەرایەتی گشتی كاروباری تەندروستی : پزیشكێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆكایەتی دەكات كە دەبێ خاوەن شارەزایی و كارامەیی بێت لە كارەكەیدا.

هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی پلان دانان وفێركردنی تەندروستی: پزیشكێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆكایەتی دەكات ودەبێ خاوەن شارەزایی كارامەیی بێت لە كارەكەیدا.

نۆیەم: بەڕێوەبەراییەتیە گشتیەكانی تەندروستی لە پاریزگاكانی هەرێم دا: هەر یەك لەوانە پزیشكێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆكایەتی دەكات ودەبێ خاوەن شارەزایی وكارامەیی بێت لە كارەكەیدا.

ماددەی چوارەم:

ئەنجومەنی ڕاوێژكاری بۆ وەزارەت لەمانە پێكدێ:-

یەكەم: وەزیر: سەرۆكە.

دووەم: بریكاری وەزارەت: ئەندامە ولەكاتی ئامادەنەبوونی وەزیر سەرۆكایەتی ئەنجومەن دەكات.

سێیەم: ڕاوێژكارەكانی وەزارەت: ئەندامن.

چوارەم: بەڕێوەبەرە گشتیەكانی وەزارەت: ئەندامن.

پێنجەم: نوێنەرێك لە هەر وەزارەتێك لە وەزارەتەكانی پەیوەندیدار ودەزگا تەندروستیە زانستییەكان بە مەرجێك پلەیان لە بەڕێوەبەری گشتی كەمتر نەبێت ولەسەر داوای وەزیر بەشداری دەكەن.

شەشەم: هەر شارەزایەكی پسپۆڕ لە ناوەوە ودەرەوەی وەزارەت كە وەزیر دەستنیشانیان دەكات.

ماددەی پێنجەم:

دەستەیەك لە وەزارەت دادەمەزرێت پێی دەگوترێ ((دەستەی باڵای عیادە پزیشكیەكانی میللی و راوێژكاری)) و لە مانە پێكدێ:-

یەكەم: بریكاری وەزارەت / سەرۆك

دووەم: بەرێوەبەری گشتی كار و باری پزیشكی / جێگری سەرۆك.

سێیەم: بەرێوەبەرە گشتییەكانی وەزارەت / ئەندامن.

چوارەم: فەرمانبەری ژمێریاری / ئەندام .

پێنجەم: فەرمانبەری یاسایی / ئەندام .

شەشەم: فەرمانبەری كارگێری / ئەندام .

ماددەی شەشەم:

یەكەم: بەش و ئەرك و تایبەتمەندیەكانی پێكهاتەی وەزارەت بە پێڕەو دەستنیشان دەكرێت.

دووەم: وەزیر بۆی هەیە بەرێوەبەرایەتی یان لق یان بەش یان هۆبە یان یەكەكان لە ناو پێكهاتەی وەزارەت دابنێ یان لێكیان بدات یان هەڵیان بوەشێنێتەوە بە پێی پێویستیەكانی كارەكانیان لە كاتی پێویستدا.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە لیژنەی هەمیشەیی یان كاتی بە پێی پێویست پێكبهێنێ.

ماددەی حەوتەم:

وەزیر بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆئاسانكردنی جێبەجێكردنی ئەم یاسایە دەربكات

ماددەی هەشتەم:

یاسای وەزارەتی تەندورستی و كاروباری كۆمەڵایەتی ژمارە (1) ی ساڵی 1993 و هەمواركردنەكەی بە یاسای ژمارە (4)ی ساڵی 2001 هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی نۆیەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ گەر لـە گەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

ماددەی دەیەم:

پێویستە لـە سەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندی دارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی یازدەم:

ئەم یاسایە لـە ڕۆژی دەرچوونیەوە جێبەجێ دەکرێ و لـە ڕۆژنامەی فـەرمی (وەقـائعی کوردسـتان) بلاۆودەکرێتەوە.

عدنان موفتی

سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی

کوردستان ـ عیراق

هۆیەکانی دەرچوونی ئەم یاسایە

بۆ چوونی وەزارەتی تەندروستی خۆی لـە بەدیهێنانی تەندروستی بە مانا فراوانەکەی لـە سەر هەموو ئاستەکان بۆ تاك و خێزان و کۆمەڵگا دەدۆزێتەوە و پاێزگاریی دەکات لـە رووی چەندی و چۆنییەوە سەبارەت بەو فراوان بوونەی کە خزمەتگوزاری و تەندروستی لـە هەرێمدا بەخۆیەوە دیوە و بۆ دابین کردنی باشترین خزمەتگوزاری بە نوێترین ڕێگای پێشکەوتوو بۆ هاولاتیان، چ لـە رووی تەندروستی و چ جەستەیی و چ ئەقڵی و چ سایکۆلۆجی یەوە. هەروەها بەشداری کردن لـە هێنانە دی ژینگەیەکی دوور لـە پیسبوون و پشتگیریی کردنی رەوتی دادپەروەریی لـە ڕێگەی ڕێکخستنی دەزاگاکانی پزیشکی دادی و ئادمادەکردنی کادیری شیاو و سەبارەت بەوەی کە یاسای ژمارە (1)ی ساڵی 1993 تایبەت بوو بە هەردوو لایەنی تەندروستی و کۆمەلایەتی بەیەکەوە و چونکە لـە گەڵ قۆناغی نوێدا نارِوات و تاکو بتوانێ لـە گەڵ داهێنانە نوێیەکانی پزیشکی زانستی تازەدا برِوات، بۆیە پێویستی کرد یاسایەکی تایبەت بە وەزارەتی تەندروستی دەرچوێنرێ.

تێبینی: **ئەم یاسایە دوای پەسندکردنی لەلایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستان – وە لەژمارە** (70) **ساڵی هەشتەم -ی ڕۆژی** 2007/7/11 **ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) بلاۆوکراوەتەوە**.